

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z powództwa A. K.

przeciwko E. Spółce z o.o. w W.

o wynagrodzenie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 15 grudnia 2015 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 20 listopada 2014 r., sygn. akt VII Pa 354/14, VII Pz 126/14

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 900 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy we Wrocławiu wyrokiem z dnia 20 listopada 2014 r., po rozpoznaniu sprawy z powództwa A.K. przeciwko E. spółce z o.o. w W. o wynagrodzenie, na skutek apelacji powoda i zażalenia strony pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu z dnia 14 sierpnia 2014 r., zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 49.280 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty: 3.511 zł od dnia 1 lutego 2011 r. do dnia zapłaty; 3.903 zł od dnia 1 marca 2011 r. do dnia zapłaty; 4.096 zł od dnia 1 kwietnia 2011 r. do dnia zapłaty; 3.814 zł od dnia 1 maja 2011 r. do dnia zapłaty; 3.804 zł od dnia 1 czerwca 2011 r. do dnia zapłaty; 3.962 zł od

dnia 1 lipca 2011 r. do dnia zapłaty; 4.026 zł od dnia 1 sierpnia 2011 r. do dnia zapłaty; 4.637 zł od dnia 1 września 2011 r. do dnia zapłaty; 5.960 zł od dnia 1 października 2011 r. do dnia zapłaty; 5.515 zł od dnia 1 listopada 2011 r. do dnia zapłaty; 6.052 zł od dnia 1 grudnia 2011 r. do dnia zapłaty (pkt I); zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.730 zł tytułem kosztów postępowania za obie instancje (pkt II) i umorzył postępowanie zażaleniowe (pkt III).

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną przez pozwaną. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: art. 8 k.p. w związku z art. 76 k.c. oraz art. 300 k.p. Ponadto skargę kasacyjną oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania: 1/ art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.; 2/ art. 378 § 1 k.p.c.; 3/ art. 382 k.p.c.; 4/ art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano jej oczywistą zasadność, a także występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Uzasadniając oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżąca odwołała się do naruszeń przepisów zarzuconych w podstawach skargi kasacyjnej i wskazała, że oczywistość ta wyraża się w jawnej sprzeczności zaskarżonego wyroku z zasadniczymi przepisami regulującymi postępowanie apelacyjne, a w szczególności niemożności odtworzenia procesu decyzyjnego Sądu drugiej instancji wskutek sporządzenia uzasadnienia uniemożliwiającego kontrolę kasacyjną wyroku. Z uwagi skąpość wywodów prawnych poczynionych przez Sąd Okręgowy nie można zorientować się, czy Sąd dopuścił się błędów proceduralnych na etapie prowadzenia postępowania apelacyjnego, przez nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji powoda, pominięcie znacznej części materiału dowodowego zgromadzonego przez Sąd pierwszej instancji oraz zaniechanie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, czy może przez wykonanie wszystkich czynności, lecz nieudokumentowanie ich w należyty sposób w uzasadnieniu wyroku. Ponadto, zdaniem skarżącej, Sąd Okręgowy we Wrocławiu źle ocenił materiał dowodowy.

Istotnych zagadnień prawnych i potrzeby wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, skarżąca upatruje w zakresie: 1/ art. 8 k.p. w związku z art. 76 k.c. oraz art. 300 k.p. co do sprecyzowania klauzuli generalnej zasad współżycia społecznego oraz możliwości stosowania tej klauzuli do modyfikacji skutków prawnych przepisów niewspółkształtujących materialnie stosunek pracy, ale wpływających na skuteczność czynności prawnych dokonywanych w ramach prawa pracy, to jest przepisów o formie czynności prawnej, w szczególności art. 76 k.c.; odpowiedzi wymagają następujące pytania: czy zasadne jest powoływanie się na naruszenie zasad współżycia społecznego i nadużycia prawa zgodnie z art. 8 k.p. do uchylenia skutków niedochowania szczególnej formy, w jakiej powinna być dokonana czynność prawna zgodnie z art. 76 k.c.? czy powoływanie się przez pracownika na bezskuteczność ustnego porozumienia w sprawie zmiany warunków pracy lub płacy z uwagi na niedochowanie szczególnej formy przewidzianej przez strony do zmiany umowy o pracę (formy pisemnej pod rygorem nieważności) narusza zasady współżycia w rozumieniu art. 8 k.p. w związku z art. 76 k.c. oraz art. 300 k.p.? czy pracownik będący prokurentem samoistnym i Dyrektorem Zarządzającym zakładu pracy, a ponadto osobą wyznaczoną przez pracodawcę do dokonywania czynności z zakresu prawa pracy zgodnie art. 3¹ k.p., narusza zasady współżycia społecznego, gdy nie dopilnowuje, aby czynność prawna z nim podejmowana i wchodząca w zakres prawa pracy była podjęta zgodnie z obowiązującymi przepisami, a w szczególności w prawidłowej formie - pisemnej zastrzeżonej przez strony w umowie o pracę pod rygorem nieważności? czy zasady współżycia społecznego z art. 8 k.p. sprzeciwiają się uwzględnieniu roszczenia pracownika o zapłatę wynagrodzenia w wysokości wskazanej w pisemnej umowie o pracę, w sytuacji gdy wynagrodzenie pracownika - będącego prokurentem samoistnym i Dyrektorem Zarządzającym zakładu pracy, a ponadto osobą wyznaczoną przez pracodawcę do dokonywania czynności z zakresu prawa pracy zgodnie art. 3¹ k.p. - zostało na wniosek pracownika obniżone w ustnym porozumieniu z pracodawcą, bez zachowania szczególnej formy przewidzianej przez strony w umowie o pracę (formy pisemnej pod rygorem nieważności), a następnie gdy wynagrodzenie w obniżonej wysokości było pobierane przez pracownika bez jakichkolwiek

zastrzeżeń przez kolejne 15 miesięcy i wykazywane przez pracownika w obniżonej wysokości w listach płac oraz sprawozdaniach finansowych w kolejnych latach obrotowych, zaś roszczenie o zapłatę zostało sformułowane kilka miesięcy po ustaniu stosunku pracy? 2/ art. 398³ § 3 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. co do przesądzenia kwestii dopuszczalności powoływania się przez skarżącego w skardze kasacyjnej na brak wszechstronnego rozważenia przez Sąd drugiej instancji całego zebranego w sprawie materiału dowodowego i dokonanie oceny wiarygodności oraz mocy dowodów, a w konsekwencji ustaleń faktycznych, z pominięciem jego istotnej części, w sytuacji gdy wykładnia przepisu budzi poważne wątpliwości, a orzecznictwo nie jest w tym zakresie jednolite.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia jej do rozpoznania, zaś w przypadku przyjęcia skargi do rozpoznania - o jej oddalenie, a ponadto o zasądzenie na rzecz powoda kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Odnosnie do tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531, z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

W razie powołania tej przesłanki przedsądu, jaką jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Co się tyczy tej przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sadu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151, z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351, z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231, z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4, poz.43 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, iż budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie

rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sady powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy wypada stwierdzić, że skarżąca nie wykazała istnienia żadnej z powołanych w skardze kasacyjnej przesłanek przedsądu.

Argumentacja (zwłaszcza w zakresie zarzutu naruszeń prawa procesowego), przemawiająca - w ocenie skarżącej - za oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej, zmierza w istocie do podważenia ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie. Pomimo krótkiego uzasadnienia zaskarżonego wyroku, nie ma wątpliwości co do procesu decyzyjnego poczynionego przez Sąd drugiej instancji, ani trudności w odtworzeniu toku jego rozumowania. Próby motywowania oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w ten sposób nie mogły odnieść zamierzonego skutku. Dodać należy, że kwestie dotyczące ustalonych faktów nie stanowią przedmiotu kontroli kasacyjnej, w związku z czym opartemu na tej podstawie wnioskowi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania towarzyszą niedopuszczalne motywy (art. 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681).

Odnosnie natomiast do sugerowanej oczywistej zasadności skargi kasacyjnej z uwagi na naruszenie przez Sąd Okręgowy przepisów prawa materialnego, tj. art. 8 k.p. w związku z art. 76 k.c. oraz art. 300 k.p., należy zauważyć, że w ramach naruszenia tych samych przepisów skarżąca podnosi występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Tymczasem nie można z przesłanką określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. równocześnie podnosić, że w ramach naruszenia tych samych przepisów pojawiło się w sprawie istotne

zagadnienie prawne. Jest to błąd logiczny, albowiem gdy wchodzi w rachubę istotne zagadnienie prawne, skarga kasacyjna nie może być oczywiście uzasadniona z racji kwalifikowanej obrazy przepisów, na podstawie których zagadnienie to sformułowano (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2008 r., V CSK 550/07, niepublikowane czy z dnia 20 marca 2014 r., I CSK 343/13, LEX nr 1523355).

Niezależnie od powyższego wskazać trzeba, że pierwszy z przedstawionych przez skarżącą problemów prawnych był już przedmiotem analizy Sądu Najwyższego. W wyroku z dnia 20 września 2005 r. (III PK 83/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 233) Sąd Najwyższy stwierdził bowiem, że w umowie o pracę można zastrzec, iż zmiana jej warunków nastąpi w formie pisemnej pod rygorem nieważności (art. 76 k.c. w związku z art. 300 k.p.). Zatem również z tego powodu tak sformułowane zagadnienie prawne pozbawione jest przymiotu istotności z uwagi na jego rozstrzygnięcie w judykaturze. Co zaś się tyczy szczegółowych pytań postawionych przy okazji owego zagadnienia prawnego wypada zauważyć, że skarżąca oczekując odpowiedzi na nie zmierza w istocie do tego, aby Sąd Najwyższy rozstrzygnął tę jedną, indywidualną sprawę. Tymczasem rolą Sądu Najwyższego nie jest działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, przez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z 8 lipca 2004r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883).

W kwestii drugiego przedstawionego przez skarżącą zagadnienia prawnego (i jednocześnie podnoszonej potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie) należy zauważyć, że również w tym zakresie nie wykazano istnienia omawianej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 6 lutego 2014 r. (I UK 397/13, LEX nr 1646926) wyraził bowiem pogląd, że nie stanowi zagadnienia prawnego kwestia dotycząca tego „czy w szczególnych wypadkach dopuszczalne jest na zasadzie art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. oparcie skargi kasacyjnej na naruszeniu przepisu art. 233 § 1 k.p.c., czy też na zasadzie art. 398³

k.p.c. nie jest to możliwe z uwagi na fakt, że art. 233 § 1 k.p.c. dotyczy sposobu oceny materiału dowodowego”, albowiem nie zawiera żadnego problemu, który wymagałby zaangażowania Sądu Najwyższego. Zgodnie bowiem z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Oznacza to jednoznaczne określenie funkcji Sądu Najwyższego jako sądu prawa, który rozpoznając skargę kasacyjną w granicach jej podstaw, jest związany z mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Z tego względu w utrwalonym już orzecznictwie Sądu Najwyższego odnoszącym się do podstaw skargi kasacyjnej jednolicie przyjmuje się, że choć art. 398³ § 3 k.p.c. nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, to nie ulega wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., który określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 76; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 364/06, LEX nr 238975; z 19 października 2010 r., II PK 96/10, LEX nr 687025; z 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405; z 24 listopada 2010 r., I PK 107/10, LEX nr 737366; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 września 2012 r., V CSK 529/11, LEX nr 1222170).

Reasumując: wobec niewykazania istnienia powołanych w skardze kasacyjnej przesłanek przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.

